

Ledelsesvurdering 3. tertial 2014

1. Innledning

NHM har generelt en stram økonomisk situasjon hvor hovedutfordringene knytter seg til et betydelig etterslep over flere år når det gjelder manglende fornying av utstillinger, oppgradering av magasiner og bevaring av samlinger, samt generelt vedlikehold knyttet til bygningsmassen. Situasjonen er bl.a. utførlig beskrevet i Stortingsmeldingen; Tingenes Tale og i Riksrevisjonens undersøkelse av bevaringen og sikringen av samlingene ved statlige museer. I de siste års budsjetttildelinger fra Universitetsstyret har museene fått en varig budsjettstyrking på kr 10 millioner årlig, hvorav kr 7 millioner er bevilget til NHM. Sammen med øremerkede bevilgninger knyttet til REVITA og innsparinger som følge av innføringen av ordningen med MVA-refusjon for museumsvirksomheten (som gjaldt inntil 1. juli 2014), har dette gitt museet en styrket økonomi og et reelt handlingsrom for å kunne prioritere og iverksette tiltak for å gradvis redusere dette etterslepet.

I 200 år har Universitetet i Oslo hatt naturvitenskapelige samlinger og utstillinger på Tøyen. Det er et århundre siden forrige store utbygging, og nå trenger museet et nytt løft for fortsatt å utøve vårt nasjonale ansvar på en forsvarlig måte. DNA er det viktigste hjelpemiddel vi har innen biologisk forskning, og samlingene har blitt til skattekamre for å forstå evolusjon. Digitalisering av samlinger og formidling av samlingene til et internasjonalt forskersamfunn er en prioritert oppgave.

2. Vurdering av status

a. Vurdering av status for oppnådde resultater/gjennomført aktivitet

NHM har fulgt opp ambisjonene i strategi- og årsplan, og planlagte aktiviteter er i hovedsak gjennomført som forutsatt.

På forskningsområdet har det vært god aktivitet og det forventes en fortsatt positiv utvikling når det gjelder antall publikasjoner og publikasjonspoeng. Fokus på publisering og formidling har høy prioritet, og museet har i 2014 reorganisert forskningsvirksomheten gjennom opprettelse av nye forskningsgrupper som det knyttes store forventninger til. Som ledd i dette har museet også utlyst tre nye vitenskapelige stillinger samt økt den tekniske bemanningen ved museets DNA-Lab. For å styrke kvinneandelen i vitenskapelige stillinger ved museet har NHMs ledelse i tillegg besluttet å opprette flere II-stillinger knyttet til de nyopprettede forskergruppene.

I jubileumsåret 2014 har vi hatt flere tilbud til publikum enn noensinne, både av arrangementer, utstillinger og nye avdelinger i Botanisk hage. Antall besøkende til museet og hagen har i 2014 vært rekordstor. Åpningen av jubileumsåret med is labyrinten var spesielt godt besøkt med til sammen 10 000 besøkende i løpet av åpningshelgen, og på selve jubileumsdagen den 1. juni så deltok i alt 9000 på NHMs 200-års feiring. Totalt antall besøkende i 2014 var på nær 810 tusen som er en økning på rundt 100 tusen sammenlignet med foregående år. Besøket til utstillingene i museumsbygningene har også vært stabilt god, på tross av utfordringer med umoderne utstillingsbygg og manglende fornyelse av basisutstillingene. Utstillingen Sexus, om hvorfor vi har kjønn, generer fortsatt et jevnt godt besøk. I

slutten av august åpnet vi i tillegg en ny vandrestilling; Kaldt Hav – hete spørsmål, som var en del av markeringen av grunnlovsjubileet.

Skolesamarbeidet med Hersleb vgs. og Tøyen barneskole er i gang og befinner seg nå i en spennende startfase. NHM kan bli en bærebjelke i Realfagsløftet, der museene foreløpig er en underbrukt ressurs. Områdeløftet på Tøyen som Oslo kommune er i gang med, involverer mange etater, og UiO og NHM er inkludert i prosessene.

Status på bedre synliggjøring av universitetsmuseene inkl. sikring og bevaring av samlingene

Sikring og bevaring av samlingene:

I arbeidet med sikring og bevaring av samlingene, er planlegging av overflyttingen av samlingsmateriale fra Brøggers hus til nye lokaler på Økern i god rute. Ombygging og klargjøring av tilleggsarealer i kjelleren på Økern forventes ferdigstilt sommeren 2015, og forventet innflytting vil da skje i løpet av høsten 2015.

NHMs samlinger teller over 6 millioner objekter og omfatter 65 % av landets totale naturhistoriske samlinger. I tillegg kommer de levende plantesamlingene i Botanisk hage. Til sammen er 2,8 millioner objekter og observasjoner digitalisert, eller om lag 27 % av samlingene. Den første anbudskontrakten om massedigitalisering av general karplanteherbariet ble inngått før sommeren 2013 og digitaliseringen vil bli gitt ytterligere fokus i 2015 i forbindelse med en ny rammeavtale om massedigitalisering som ble inngått på slutten av 2014. De fleste basene er tilgjengelige via GBIF-portalene, og enkelte ligger også direkte tilgjengelig på NHMs nettsider. Digitalisering og bedre arbeids- og lagringsforhold medfører økt bruk av samlingene samt økt utlånssetterspørsel. Dette er positivt og viser at satsningen gir ønskede resultater.

De eldste samlingene ved NHM skriver seg tilbake til 1700-tallet, men i dagens bygninger er det umulig å ta vare på dem på en forsvarlig måte. Vi gjennomfører derfor for tiden en storstilt massedigitalisering av samlingene til midlertidige lokaler på Økern. Målet på sikt er at samlingene skal tilbake til Tøyen, slik at forskning og formidling igjen er samlet her.

Fornyelse av basisutstillingene:

I arbeidet med fornyelse av utstillingene er det utarbeidet innholdskonsepter for 6 nye basisutstillinger; menneskets utvikling, vår dynamiske jord, mineraler og bergarter, meteoritter og solsystemet, livets utvikling, og oljeutstilling. Det samlede budsjettbehovet for realisering av disse utstillingene er tidligere beregnet til 90 millioner kroner. Eiendomsavdelingen har siden høsten 2012 arbeidet med forprosjektering av den bygningsmessige rehabiliteringen av Waldemar C. Brøggers hus, og det pågår nå i regi av EA en siste runde med kvalitetssikring av dette arbeidet før detaljprosjekteringen kan iverksettes. Forventet byggestart for rehabiliteringen av Waldemar C. Brøggers er nå tidligst 1. kvartal 2016, og det betyr samtidig at målet om fornyelse av basisutstillingene, som opprinnelig var fastsatt til innen 31.12.2013, må forskyves tilsvarende dvs til tidligst desember 2017.

Nytt utstillingsveksthus:

NHMs høyeste ønske i jubileumsåret var å få realisert planene om et nytt utstillingsveksthus med tropisk regnskog som en sentral del, og vi bidro gjennom året aktivt inn mot Statsbygg i arbeidet med et revidert veksthusprosjekt. Vi har nå forhåpninger om at beslutningen om å realisere veksthuset tas i 2015.

b. Status for den økonomiske situasjonen

NHMs regnskap ved årsslutt viser et samlet positivt akkumulert resultat på 9,9 mill. kroner. Dette er 2,8 mill. høyere enn budsjett, men betydelig lavere enn de to foregående år. Nær 5 mill. kr gjelder utsatt/forskjøvet aktivitet forbundet med basisvirksomheten og om lag 4,9 mill. kr knytter seg til museets prosjektvirksomhet (dvs. bidrags- og oppdragsfinansiert virksomhet) hvor prosjektinntektene i stor grad allerede er regnskapsført men hvor aktivitetene og kostnadene påløper senere. Periodens akkumulerte resultat er således mer å anse som en forpliktelse for fremtidig aktivitet enn et reelt fritt disponibelt resultat. Sammenlignet med fjorårets overføringer på kr 19,5 mill. i ubrukte midler, så innebærer det isolerte resultatet for totaløkonomien en betydelig reduksjon i ubrukte midler på hele kr 9,6 mill., hvilket er i tråd med de overordnede ambisjonene om reduksjon i de årlige overføringene av ubrukte midler som lå til grunn for årsbudsjettet for 2014.

De største avvikene i forhold til budsjett knytter seg i stor grad til basisvirksomheten, hvor det er noe utsatt og forskjøvet aktivitet sammenlignet med opprinnelig periodisering av budsjettet. Akkumulert resultat for basisøkonomien viste ved årsslutt et positivt resultat på 5 mill. hvorav utsatt aktivitet knyttet til massedigitaliseringen utgjorde ca. 1 mill. Isolert sett innebærer årsresultatet for basisøkonomien et merforbruk (dvs. reduksjon av ubrukte midler) på vel 2,5 mill.

Når det gjelder museets prosjektvirksomhet (dvs. bidrags- og oppdragsfinansierte virksomhet), så viser regnskapet for 2014 et samlet akkumulert resultat på kr 4,9 mill. Sammenlignet med opprinnelig budsjett innebærer dette et negativt avvik på vel kr 2,6 mill. Resultatet avspeiler at NHM ikke har klart å oppnå måltallene for NFR-prosjekter i 2014 og sammenlignet med 2013 har vi hatt en halvering av inntektene fra forskningsrådet fra 12 mill. til 6 mill.

På kort sikt vurderes totaløkonomien til museet å være tilfredsstillende, men det er en viss usikkerhet knyttet til videre inntekts-/bevilgningsutvikling i langtidsperioden. I tillegg er det betydelig usikkerhet knyttet til fremtidig fradragsrett vedrørende MVA. I museets langtidsbudsjett er det tatt som generell forutsetning at begrensninger i fradragsretten må kompenseres fullt ut gjennom økt rammebevilgning. Det er i tillegg lagt inn forventning om full husleiekompensasjon fra 1.1.2015 for arealutvidelsen på Økern. Museets prognoser for LTB er oppdatert pr. 3.tertial.

c. Vurdering av vesentlige usikkerhetsfaktorer

Når det gjelder gjennomføring av langtidsplanene så er det usikkerhet knyttet til den videre utbygging av magasinene på Økern (trinn 3). NHM er helt avhengig av å øke leiearealene på Økern til totalt 7000 kvadratmeter for å kunne ivareta riksrevisjonens krav om tilfredsstillende sikring og bevaring av samlingene.

Lokalisering av samlingene til Økern gjør det samtidig mulig å gjennomføre en omfattende rehabilitering av Brøggers og Collets hus, som er en forutsetning for å kunne fornye utstillingene.

Dato: 5. februar 2015

Arne Bjørlykke
museumsdirektør

Geir Rogstad
avdelingsdirektør